

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angeljček“

Štev. 4.

V Ljubljani, dne 1. aprila 1904.

Leto XXXIV.

Krist je vstal!

Zašumeli temni lesi
Čez zemljico
So novico:
Krist je vstal!

Zazvonili so zvonovi
Čez doline
In planine:
Krist je vstal!

Zadrobile ptice pesem
So zanosno
V jutro rosno:
Krist je vstal!

V prsih srečnih srca naša
So vesela
Zadrhtela:
Krist je vstal!

Zadehtele so cvetice
Čez poljano
V jutro rano:
Krist je vstal!

Bratje, bratje, lepšega se
Čas življenja
Zdaj pričenja:
Krist je vstal!

Zvonimir.

Šimen.

(Vaška slika. Piše Ivan Lah)

I. Šimnov ded.

Skoraj vsak večer je bila vsa vas po koncu. Otroci in odrastli so hiteli na vas in poslušali jok in vpitje iz Selarjeve hiše.

„Selar tepe Šimna“, so vpili, ko so začuli robantenje Selarjevo in jok Šimnov. In to se je ponavljalo vsak večer.

Selar je bil črevljar, in sestra Mica mu je gospodinjala. Kot otroka so prinesli Šimna iz mesta k dedu Selarju, in teta Mica ga je vzgojevala. Hudo je bilo takrat za Šimna. Nihče ni prav skrbel zanj. Teta Mica je vasovala po vasi, delala na polju, večkrat odšla beračit po daljnih vaseh, in Šimen je bil sam in je hodil v raztrganih hlačah, v zamazani srajci, bos in gologlav med vaškimi otroci, pa bal se ni nikogar. Nagajal je otročajem, spravil jih v jok in pobegnil. Če je bil lačen, je ukradel otroku kos kruha, ali kar se mu je zdelo dobro, in je zbežal. Tako so ga včasih, še majhnega, sosedge lovili, a Šimen je imel urne pete in jo je unesel vsakemu. Če so ga pa zatožili staremu Selarju, je prijel stari Selar Šimna zvečer, ko je prišel spat, in ga je pretepel s kneftro. Otroci so se smejali pod oknom, ko so slišali Šimnov jok. — Drugi dan je pa Šimen prelasal in oklofotal vsakega, ki se mu je zdelo, da je kriv njegove včerajšnje nesreče. In zopet se otroci jokali, pa bežali pred Šimnom, lučali ga s kamenjem in palicami in ga končno zatožili očetom in materam. In očetje so iskali Šimna, in če so ga dobili v roke, so ga pretepli po volji; če jim je pa Šimen ušel, so šli k staremu Selarju, in so povedali ter zahtevali, da kaznuje Šimna. In zvečer je bil Šimen zopet tepen. . . .

Tako je živel Šimen mlade dni in odraščal. . . .

Stari Selar je bil pijanec. Kadar je zaslužil nekaj denarja, je šel v krčmo in je pil dva dni skupaj; spal na klopi v gostilni in prepeval pesmi. Bil je vselej dobre volje, kadar je bil pri vinu. Vsi so ga poznali, da je vinski bratec. Imel je pa dosti enakih bratcev. Živel so veselo in pili. In takrat je vselej teta Mica napodila Šimna, naj gre po deda. . . .

Prišel je Šimen v krčmo in je rekel:

„Oče, domov pojdite, so teta rekli.“

Pa staremu Selarju se ni nikdar mudilo iz krčme. Kadar se je vsedel za mizo, ni mogel zlepa domov. Obdali so ga njegovi prijatelji, govorili so o davnih časih, peli veseljaške pesmi in se spominjali veselih dni. Kdor je prišel v krčmo, je dobil kozarec vina od starega Selarja, pa je prisedel, in število pivcev se je množilo. Ko je bilo treba pa plačati, poizgubili so se bratci drug za drugim skrivaj od mize. Stari Selar je pa ostal, pel si vesele pesmi in vabil nove znance k mizi. In ko je prišel Šimen ponj, je odgovoril: „A, kaj, teta rekli! Večerjo naj sama sne, jaz imam tu boljšo, kot je doma. Stara, prinesi nama mesa“, je zapovedal krčmarici in posadil Šimna poleg sebe na klop in ga učil: „Vidiš, Šimen, pameten bodi, kot je tvoj ded. Ti si mojega, našega rodu. In veš, kaj se pravi Selarjevega rodu biti?

Najstarejši rod je to v vasi, in vsi se ga boje. Ti boš imel hišo in gospodar boš. Pa pametno živi, pa ne boj se ne Šmarcev ne Sapljanov, vsi so za nič. Ti si pa tič, čeprav te včasih pretepem, ker te moram. Zato te pretepem, ker te imam rad; rajši te imam, kot svojega sina, pa črevljarsko te naučim.“ In če so bili še drugi pivci ž njim pri mizi, je hvalil stari Selar Šimna, da je prebrisan, navihan, in trdil je, da taki ljudje lahko žive. Pripovedoval je, kako je bil mlad on, kakšen je bil, kako je potoval kot črevljarski pomočnik po Nemškem do Dunaja, kako je na Dunaju zabil žebelj v „rokodelsko lipo“, kamor zabije vsak popotni pomočnik svoj žebelj, ko gre mimo, tako, da je lipa že vsa polna žebeljev. Pripovedoval je o čudnih deželah, o Kremisu, o lepih velikih mestih, o globokih rekah, o Donavi, o visokih gorah in o jezerih, o ladjah in o železnicah, in Šimen ga je poslušal kot mrtev. Zraven pa se je ded Selar rad pobahal, kako je ogoljufal kako krčmarico za polič vina, kako si je pomagal, kadar ni imel denarja, in sploh je pravil čudne dogodbe, ki jih je doživel s svojimi prijatelji in znanci na rokodelski poti. In Šimen je vse to poslušal in je hotel nekoč takisto po svetu, goljufati ljudi, če bi se dalo, videti velika mesta, gore, reke in vse, kar je tam, in vse tisto bogastvo po mestih, ki blešči po oknih, zlatnine, dragih kamenov, denarja in drugih dragih reči. In mislil si je, kako bi bilo, ko bi vse to imel, ko bi prišel nazaj v vas, kjer ga zdaj vsi prezirajo in preganjajo, in potem bi ga vsi občudovali in on bi bil bogat, pil bi in vabil ljudi pit, tistim pa, ki so mu bili sovražni, bi pokazal pest. V mislih si je že predstavljal, kako se bo maščeval nad hudobnimi sosedi.

„Pij, Šimen, pij!“ velel mu je ded in ga ponujal z vinom. Sopivci so se smejali. Poznali so Selarja in tudi Šimna. „Ej, Šimen, to bo šele pravi Selar! Tak še ni bil nobeden, kar nas je bilo Selarjev . . .“ pravil je starec. Če sta pa kdaj obsedela sama, je govoril:

„Le daj jih, Šimen, bodo videli, kdo smo mi Selarji, kaj se pravi: Selarjev rod. Pretepi jim zanikarne otroke, pa ne beži pred njimi. Zavidajo nas, v žlici vode bi nas vtopili, pa nas ne bodo, ej, ne bodo. — Z vsemi sem se že prepiral, Matjaža sem pretepel, ker mi je kosil čez mejo. Bodečka sem na sredi vasi v nedeljo vrgel ob tla; ko sem bil mlad, pet sem jih pometal iz gostilne, ko so mene hoteli. Naj nas spoznajo. Mi smo stari, najstarejši rod v vasi, drugi so sami pritepenci. Vsakega vprašaj, od kodi se je pritepel. Nobeden nima nič govoriti, ker so pritepenci, mi smo (pa stara rodovina. Le daj jih, Šimen, prav imaš, da jih.“ In Šimnu se je dobro zdelo, da sedi pri dedu, ki je bil doma tako strog, a v krčmi tako dober. Jedel je meso, in pil je vino, in ko se mu je začelo vrteti v glavi, je odšel domov brez deda. Teta Mica ga je doma pretepla in zapodila spat v seno. Ded se je pa vrnil navadno šele drugi dan s praznimi žepi in s polno glavo. Čemeran je bil in siten, in s sestro Mico sta se kregala in vpila in kričala na glas. Za delo ni bil. Poklical je Šimna, izpraševal ga je, kdo je včeraj pri njem pil, in potem je vse ozmerjal s požeruhi in s pritepenci. Če je pa Šimen potem delal, kot ga je učil v krčmi ded, je bil tepen od sosedov, in doma ga je zvečer natepel ded s kneftro.

Tako so vzgajali Šimna. Ko je bil star deset let, se ga je bala vsa vas kot nevarnega tatu. V šoli je bil zaprt vsak dan. Otroci niso smeli z njim hoditi, in on je sovražil vse, in le takrat se jim je priliznjeno približal, kadar jih je hotel speljati na kako lepo jablano, črešnjo ali kaj takega. Doma se pa Šimen ni več dal tepsti. Kadar je imel slabo vest, je hodil po gozdih in se je skrival po kozolcih, zvečer pa je spal, kjer je bilo. In tako ni prišel po cele dneve domov. Kadar je bil lačen, je kradel, kar in kjer je mogel, da se je najedel. Včasih je poiskal deda v krčmi, ker je vedel, da ga takrat ded hvali in ga ne tepe. Napil se je pri dedu in izginil v gozd. Kadar je kje kaj zmaknil, so ga lovili vsi vaščani, a nihče ga ni ujel. Včasih je ostal dalje časa doma, delal pridno, a pri najmanjšem pregrešku ga je ded zvečer pretepel s kneftro. Včasih ga je privezal za vežna vrata. Otroci so ga dražili, on je moral pa molčati. Ko se mu je pa zdelo dovolj, je pretrgal z drgnjenjem vrvico in je planil nad otroke. Podrl jih je nekaj na tla, nekaj osuval, potem pa izginil za nekaj dni. Kadar se je spet približal lačen v vas, so ga ujeli na kak zviti način, stari Selar ga je privezal na stol z jermenom in ga pretepel. Tako se je to ponavljalo. Šimen je bil bolj in bolj divji, in vse se ga je balo. Nič ni bilo varno pred njim, pa tudi pretepanje doma in v šoli, pa tudi lepa beseda ni pomagala.

„Selarjevega rodu je“, so rekli ljudje, „dober ne more biti.“

II. Prijatelj.

Dasi so vsi sovražili Šimna, vendar ga ni sovražil Maslenov Janko. Bil je z njim istih let in v šolo sta hodila skupaj. Smilil se mu je Šimen. Zdelo se mu je, da so ga spačili ljudje, in da bi bil drugačen, boljši, ko bi bili drugi drugačni. Prganjan in tepen je bil Šimen, in z novimi malopridnostmi je ključoval vsem. Pri Jankotu je bil Šimen drugačen kot pri drugih. Dostikrat se je Šimen zbal kazni in ni šel v šolo, pa ga je Janko pregovoril. Šimen je prestal kazen, in nekaj dni je bil zopet dober. Zato pa je Janko mnogo prestal doma od očeta in od ljudi. Kadar so se drugi smejali, ko je pokala kneftra starega Selarja po ubogem Šimnu in se je vmes čul jok, se Janko ni smejal. Kadar se je Šimen skrival po gozdu, je šel Janko za njim in mu je prinesel kruha. Včasih je Šimen jokal in obljubljeval, da začne drugače živeti, a vendar mu ni bilo mogoče. Čez par dni je bil Šimen zopet stari Šimen.

V župnišču so imeli lepega ježa in udomačeno srno. Otroci so se igrali s srno in letali z njo po vasi; a Šimen jo je hotel odpeljati. Privezal jo je doma v hlev, prišel je hlapec iz župnišča po srno in stari Selar je pretepel Šimna. V šoli so ga zaprli, a Šimen je ušel skozi okno in nekaj dni ga niso videli v vasi. Hotel se je maščevati in odnesti ježa. Splazil se je v „hišterno“, ujel ježa in ga odnesel pod ruto skritega. Pa kam? Domov ne, da ga ne dobi stari Selar. Šel je Šimen k potoku in privezal ježa za nogo k vrbi. Ležal je ves dan ob potoku in se igral z ježem. Zvečer pa se je bal pustiti ježa čez noč na prostem, da bi se ne utrgal in ne ubežal v gozd. Šel je v vas in je našel Jankota.

„Lepega ježa imam“, je Šepnil Jankotu na uho.

Janko se je razveselil. V šoli so brali o ježu, a v roki ga še ni imel.

„Pojdi z menoj!“ je rekel Šimen. In Janko je šel.

Prišla sta do potoka, in jež je ležal zviti poleg vrbe.

Šimen je prijel ježa in učil Jankota, kako se mora jež prijeti, da se človek ne zbode. Igrala sta si z ježem. Šimen ga je včasih del v vodo, da je plaval, spustila sta ga po travi in ga zopet ujela. . . .

„Kam bi ga spravila?“ je vpraševal Šimen Jankota.

„Domov ga nesi“, svetoval je Janko. „Oče ne puste“, je rekel Šimen.

Umolknila sta in premišljala. Šimen je pestoval ježa in mu nagajal s tem, da ga je vlekel za šivanke.

„Spravi ga v vaš hlev“, je svetoval Šimen Jankotu.

Janko se je zbal očeta.

„Če ga dobe, ga izpuste in hudi bodo“, je rekel.

„Saj se jež skriva sam v kot ali v listje. Jutri zjutraj ga pa spet najdeva“, je razlagal Šimen. Jankotu je bilo to dovolj.

Vzela sta ježa in odšla domov.

Spustila sta ga v hlev, in jež je hitro poiskal skrito luknjo in se zaril.

Šimen in Janko sta bila zelo vesela.

„Jutri ga vpreževa, boš videl, kako zna lepo voziti“, je rekel Šimen.

„Komat mu naredim jaz doma iz obrezkov. . . .“

Šimen je bil tisti večer spet tepen od deda, ker ga ni bilo toliko časa domov, a potolažil se je s tem, da ima ježa na varnem.

Janko tisto noč dolgo ni zaspal. Bal se je, da bi zjutraj oče ne dobili ježa v hlevu in ne bi zvedeli, da je bil zopet s Šimnom. Hkrati se je pa veselil, ko je mislil, kako jutri uprežeta s Šimnom ježa, kako bo lepo, ko bo peljal kol po cesti kot rejen voliček. Mislil si je, da ujameta s Šimnom še enega ježa, in vozila bosta s parom prav tako, kot vozi сосед Trkólja z voli. In mislil je dolgo dolgo na to, kako bo lepo, dokler ni zaspal. Zgodaj zjutraj se je vzbudil in se takoj spomnil ježa. Boječe je šel proti hlevu. Srečal je očeta in poznalo se mu je, da ima slabo vest. No, o ježu ni nihče govoril.

Ob osmih je prišel Šimen, in čakala sta pred hišo, kdaj bo mogoče odnesti ježa iz hleva. Šimen je bil sešil lep komat iz usnja, in Janko je nestrpno čakal, kdaj odidejo oče na polje.

Pa je prišel k Selarju zopet hlapec in je povedal, da je Šimen ukral ježa, da so ga videle perice, ko se je z njim igral ob bregu pri vrbi. Šimen jo je popihal iz vasi in ni ga bilo nikjer. . . .

Takrat pa je Maslen šel pogledat v hlev, in po hlevu je letal jež. . . .

Oče so prijeli Jankota za uho in iznova je Janko trpel zaradi Šimna. Hlapec je odnesel ježa. . . .

Čez par dni se je prikazal spet Šimen v vasi, pa Janko mu ni bil več prijatelj. Videl je, da je vselej nesreča, kadar ima kaj s Šimnom.

In zopet so zvečer topli Šimna, ki je obljubljeval, da nikdar več ne prime v roke, kar ni njegovega.

„Stara navada je železna srajca“, pravi pregovor, in kmalu se je zopet nekaj zgodilo. . . .

III. Semenj.

Semenj! Vesela beseda za otroke . . . Veselé se ga pravtako kot svetega Miklavža že štirinajst dni preje, in štejejo, koliko noči bodo še morali prespati, preden zazori tisti veseli dan, ko je vsa vas zživljena in premenjena . . . Zgodaj zjutraj pogledajo otroci skozi okno, če že stoje na vasi beli šotori kramarjev, lectarjev, usnjarjev in drugih trgovcev, ki prodajajo marsikaj, kar je lepo za oči in vzbuja take lepe želje, da bi si kupili. Že ves čas preje spravljajo previdni varčni otroci v varvančke krajcar za krajcarjem, da se more ob semnju kaj lepega kupiti. Nikdar ne vstanejo tako radi in tako zgodaj kot ta dan. Ob sedmih jih je že polna vsa vas. Obhajajo bele šotore in gledajo s poželjivimi pogledi na tiste lepe reči, ki bi jih radi kupili, pa ni denarja dovolj. Na vse zgodaj izprosijo od dobre matere in od radodarnega očeta kak krajcar z mnogimi obljubami, kako bodo v bodoče pridni. Še bolje se pa godi tistim, ki imajo kako dobro staro mater ali pa še boljšega starega očeta, ki hrani kje v škrinji mošnjico tolarjev. Vsak je pač dobre volje na semnjanj dan, posebno še stari ljudje. Takrat jih je lahko pregovoriti, da dajo celo groš, kar je že za celega konjčka ali pa za najlepšega medenega škoфа.

Po vasi gonijo ljudje živino. Ob osmih je vse živo, vpitje mešetarjev, kupcev ter prodajavcev polni celo vas. In to traja cel dan do večera.

Zgodaj zjutraj so bili otroci na vasi, in tudi Šimen je bil med njimi. Vsi trgovci so ga poznali, ker je bil prej nekoč ukradel lectarju kos lecta in so ga bili zasačili. Zato je hodil danes Šimen bolj po sredi vasi in je poganjal kože in ovce ter čakal, da kje kaj zasluži. Nihče mu ni dal krajcarja. Lončarica je razstavila lepe reči, klobučar je imel na prodaj lepa pera za klobuke, neki kramar je imel svetle orgljice, poleg tega pa še celo vrsto najrazličnejših reči, s katerimi se lahko lepo zagode. Šimnu je vse to dišalo. Hodil je pobit semtertja; drugi otroci so se bili zatekli k starišem po denar, Šimen pa ni imel koga prositi. Stari Selar je že zjutraj sedel med kupci v gostilni in se ni zmenil za Šimna. Drugi so si kupovali piškote in medene konjičke, on pa ni imel niti krajcarja . . . Nagledal se je vrvenja in šumenja, sit je bil že semnja in odšel je domov. Nikogar ni bilo doma. Teta Mica je bila na njivi. Pa je Šimen vedel, da ima teta Mica v škrinji lepe stvari, pa tudi stare tolarje in denar. Splazil se je skozi lopo, pristavil lestvo in prišel v sobo. Poiskal je ključ in je odprl skrinjo. V kotu, prav na dnu, je bil denar. Šimen je zagrabil drobiž in zbežal. Pri oknu se je ozrl, šel je nazaj, zaprl skrinjo, kot je bila, del ključ na navadno mesto in kmalu potem je bil zopet na semnju. Kupil si je najprej pera za klobuk in ponosno je hodil po vasi. Potem se je pa približal trgovcu z orgljicami in si je kupil orgljice, nazadnje pa še sladkih reči in lecta. Otroci so opazili, da ima Šimen denar. Lagal je, da mu ga je dala teta Mica in ded. Prosili so ga, naj tudi njim kaj kupi. In Šimen je kupil vsem, ki mu niso še nikdar nič hudega naredili; tistim pa, ki so ga zatožili in se smejali, kadar je bil tepen, ni kupil nič. Proti večeru se je semenj pomiril, in trgovci ter kra-

marji so razdirali šotore. Šimen je bil zapravlil vse. Najedel se je bil sladkarij, hodil ponosno po vasi s peri za klobukom in igral na orgljice.

Zvečer se je zbal tete Mice in se je spravil spat na seno. Selarja itak ni bilo domov. Zgodaj drugo jutro je bil Šimen na nogah in je igral na orgljice. Ob devetih je šel v šolo, a orgljic ni mogel pustiti doma. Tudi pera je imel za klobukom. Med ukom se je Šimen igral z orgljicami, pa se mu je pone srečilo in orgljice so zapiskale. Gospod učitelj je vzel Šimnu orgljice in ga vprašal, kje jih je dobil. Šimen je lagal, da mu jih je kupil ded. Takrat so pa vstali vsi tisti, ki jim ni hotel Šimen včeraj nič kupiti, in so povedali, da je Šimen imel dosti denarja in je kupoval razne stvari. Zatožili so tudi tiste, ki so od njega kaj vzeli. Nazadnje so vzeli Šimnu pera s klobuka, in Šimen je moral priznati, kje je dobil denar.

In Šimen je bil zopet tepen in zaprt do večera. Zvečer pa je šel v krčmo in je našel tam deda. Selar je bil pijan in ponujal je Šimnu vina in ga hvalil, da je priden in močan. Sopivci so bili že zapustili Selarja, in končno je še Selar zaspal. Šimen je sedel pri mizi in je premišljal, kaj se je bilo zgodilo. Mislil si je, da se nauči igrati na orgljice in da pojde po svetu, kot je bil pravil ded. Šel bi in igral in dobil krajcarje. Kako lepo bi bilo! In potem bi si kupil tako veliko muziko, kakor jo ima sosedov Janez, in bi igral. Imel bi pera za klobukom, žametast telovnik in židano ruto za vratom. Tako, si je mislil, bi bilo lepo. Tam bi ga ne poznali, in živel bi dobro. Ko bi zaslužil denar, bi si kupil vse, kar bi hotel, in ne bi kradel. Ded bi ga ne tepel več, učitelj bi ne imel več graje zanj. Bil bi samsvoj gospodar. Živel bi kot žive drugi ljudje; delati bi mu ne bilo treba... Kadar bi hotel, bi gođel, jedel bi, kar bi si izmislil dobrega, kakor ded, kadar sedi v krčmi; in spal bi lahko dolgo zjutraj... Zdaj pa je zopet vse zastoj. Učitelj je vzel orgljice, pera mu je raztrgal, zaprl ga je do večera in najbrže pove, da je vzel Mici denar. Mislil je, kako bi si pomagal? Ko bi bil jutri spet semenj, ukral bi najlepše orgljice in zbežal bi odtod. Slišal je včasih, da v mestu prodajajo take stvari. Ko bi prišel v mesto, posrečilo bi se mu morda dobiti orgljice? — In ko je prišel na to misel, se mu je zdelo, da je to edino prav. In sklenil je, da uide v mesto in od tam naprej... Znočilo se je, in krčmar je vrgel deda Selarja iz hiše na prosto. Selar je klel in opotekaje je šel domov. Ded in vnuk sta se držala za roko, Selar je nekaj mrmral o pijanosti in se jezil nad krčmarjem in nad drugimi ljudmi, ki so pili za njegov denar. Šimen je pa mislil, kako bo drugi dan ušel v mesto. Lepe slike so se že vrstile pred njim, in vesel je bil, da se je spomnil na to, in čudil se je, da je hotel že toliko časa prenašati tepež čudnega deda in preziranje ljudi.

Ko sta prišla domov, je jokala teta Mica v hiši. Prijela je Šimna in vpila: „Tat, ves denar si mi odnesel!“

Ded Selar je pa prijel kneftro in v pijanosti je pretepal Šimna. Potem je šel spat...

(Nadaljevanje.)

V probujenjaravi.

Vstajenje.

Spisal V. Kosmak. Preložil Jožef Gruden.

Procesija se je pomikala skozi prijazno vas. Naprej so šli šolarčki dva pa dva skupaj, potem deklice in mladeniči, nato godci z lesketajočimi godali, igrajoči veselo pesem; za njimi so zvončkali ministrantje v rdečih haljah, cerkvenik je kadil s srebrno kadilnico zlati monštranci, v kateri je duhovnik v belem plašču nesel Telo Gospodovo. Krog njega so šle družice v belih krilih. Zadaž pestra gnječa ljudi. Sleherno oko je zažarelo veselja, sleherna usta so pela pesem. Bilo je to čez vse lepo, neizrečeno milo in pretresljivo. Na vrtcih pred hišami so stale cvetlice, vzpenjale glavice ter motrile ta lepi, pestri izprevod, prisluškale radostni godbi — a procesija je šla naprej, naprej — in cvetlice niso mogle ž njo.

Uboge cvetlice!

Izprevod se je vrnil v cerkev, godba je ponehala, zvonovi utihnili. Ljudje so se razšli po hišah, in kmalu potem sta zavladata mir in tihota po celi vasi.

Po hišah je ugasnila luč za lučjo. Nočni čuvaj je počasi odšel spat. Noč pred Velikonočjo je sveta noč, to noč ne kradejo tatje; zato je šel čuvaj s helebardo domov počivat. Legel je ter zaspal in ž njim vred zaspala vsa vas, tudi psi so utihnili. S temnega neba so gledale velike zvezde mirno na mirni svet.

Naenkrat se je razlila tajna zarja po obnebu, listje po vrtéh je zašušelo kakor množica, ko po dolgem čakanju poslednjič le pride priljubljeni mož. In to je bil mesec nad cerkvijo, ki se je prijazno smejal, kakor bi hotel reči: „Dober večer Bog daj — vam ljudem po hišah, vam cveticam po vrtéh, vam ptičkam po gnezdecih! Dober večer! Ali me ne vidite?“

Ali ljudje se niso zmenili; so brezčutni. Ljudi vzbujajo le zlato solnce, lepa lunina zarja jih ne drami. Cvetlice so sicer dvigale glavice, a niso mogle se vzdramiti; zaspale so gledale, dokler ni zažvrgolel slavček, ki jih je popolnoma probudil.

A čudo; tudi cvetlice so oživele. Ne, kakor oživijo po dežju — ampak v resnici!

Vsaki kelih, vsaka kronica se je izpremenila v krasno, vitko, ljubko celico duši.

Hitele so hitro skupaj z vrtov, lok, od potoka, od vseh strani k beli cerkvi, ki je blestela v tajni mesečni svetlobi. Tam so se uvrstile cvetke v izprevod, kakor prejšnji dan ljudje, le da je bil ta izprevod lepši, slikovitejši. Naprej so šle male brkončice in spominčice z gore in od potoka, potem beli in modri podleski, za njimi bele šmarnice, vijolice ter zvončki in ti so godli in brenkali tako krasno, tako omamljivo, da bdeči ljudje še niso slišali take godbe. Potem je šlo šest velikonočnic kakor šest ministrantov

in vsaka je nesla namesto sveče kresnico. Za cerkveniki so uvrstile cvetlice dva rdeča tulipana. Ta dva sta šla ponosno pred vitkim narcisom. Bil je v belo haljo odet ter nesel visoko na zlatem listku razcvele kalužnice kristalno kapljo pomladne rose. Pomladna rosa je spasilelj cvetlicam! Poživlja jih ter krepča, kakor nas ljudi beseda božja! Nam je poslal Bog svojega Sina, cvetlicam pošilja roso. Zato klanjajo cvetke, kadar pada rosa, pred njo pokorno glave. — Krog narcisa so šle družice, sramežljive marjetice.

Za duhovnikom — narcisom je šla mnogoštevilna gnječa različnih cvetlic, čisto zadnje so bile upognjene materine dušice v obelelih krilih.

Ko je prišel izprevod na vrt k cerkvi, kjer je mesec najjasneje svetil, je povzdignil narcis listek z roso ter zapel s cvetličjim glasom:

„Pomlad je tu; aleluja!“

Cvetlice so se klanjale, zvončki so zagodli in vse cvetje je zapelo, kakor bi sladke bučelice brnele:

Spet pada rosa majeva,
Aleluja! aleluja!
Spet kaplje mana rajeva,
Aleluja! aleluja!
V grmičku poje slavček spet —
Ves svet je v čar in kras odet.
Pozdravljena si nam, pomlad,
Pozdravljena stotisočkrat.
Aleluja! aleluja!

In dalje se je pomikal izprevod po vasi, in kjer je še kakšna cvetlica dremala, je vstala ter se pridružila izprevodu.

Prišedši k poslednji koči, se jim je pridružilo nekoliko vijolic. Bile so blede, bolne.

„Kje ste bile tako dolgo?“, jih je vprašal narcis, „da niste prišle pozdravljat pomladi?“

„Oh, ravno nas je utrgala mati iz one kočice, povezala nas v šopek ter dala bolnemu detetu, ki se je igralo z nami, poljubljalo nas z gorkimi ustnicami, da smo skoro umrle, a dete je le preminulo. Poglejte gor.“

Cvetlice so pogledale k nebesom. Tam je letel angel temnih kodrov. V naročju je imel ljubko dete. Oba sta se smejala. Krog njiju so blesketale zvezde in nad zvezdami se je razprostiral rajski vrt.

Cvetlice so začudeno gledale.

Najstarejša vijolica je rekla: „To dete je mnogo trpelo. Dobro mu bo tam v večni pomladi!“

Visoko na drevesu je zaplakal slavček — v koči pa je odprla mati okno s solzo v očeh.

Postajni Nande.

I.

globoko je bil še zašel v slabo tovarišijo, trdno ga je že držala v svojih pesteh, a Nande se še ni zavedel tega in se tudi ni maral zavedati. Nasprotno — prav dobro se je počutil med vaškimi tovariši in bil ves zadovoljen, če se jim je posrečilo kako drzno podjetje. — Kolikokrat ga je svarila skrbna mama, naj se ne druži s takimi paglavci, kot sta bila Peregrinov Lojze in Slavčev Tone — zaman. Pri prvi priložnosti se jima je pridružil in šli so zopet po starih potih.

A nekaj je vendar še ohranil med slabo tovarišijo — mehko srce, ki je sicer včasih popolnoma zaspalo, a se potem tem hitreje prebudilo. Takrat je delal Nande dobre sklepe, kakršne je mogel pri svojih osmih letih, in začel že živeti po svojih dobrih sklepih. Toda zopet sta prišla Lojze in Tone; par lepih besed — in v Nandetetu je spet zaspalo mehko srce, zaspali dobri sklepi, in on je bil spet stari Nande, sin postajnega načelnika v Borovcu . . .

Na postaji je zapazila neko jutro Nandetova mati miško, ki je počasi prilezla iz luknjice in potem urno švignila pod omaro. Ni mogla trpeti teh malih, nadležnih, lačnih živalic: zato je takoj sklenila, da si poišče kje kakšno mačko. In res — še tisto popoldne je vlekla v kuhinji dreto majhna, bela mucka. Bila je vsa zadovoljna in vesela; kajti tako dobro se ji še ni nikjer godilo kakor na postaji.

Tako je mislila mala, bela mucka; a Nande in Lojze sta mislila vse drugače. Da bi bila vedela muca, da jo čaka smrt že v mladih dneh, bi bila gotovo že prvo uro pobegnila iz postaje. — A muca ni vedela tega, ko ji je bilo tako prijetno na novem domu . . .

Kakih deset korakov od postaje se razteza tik pod železniško progo dolga in precej globoka jama. Gosti grmi šibkih vrb rastejo tam, in tla so vsa mehka, kajti pokriva jih zelena, sočna trata, in le tupatam se blesti beli pesek, in to le na pobočju. Bele marjetice, glavičasti zajčki, modre vijolice rastejo tam — v državi mladega kralja Nandeta, kakor se je sam imenoval.

Istina — v tej jami se je čutil Nande kralja s neobzirno močjo. Tu je preživel najlepše trenutke svojega mladega življenja. Saj je tičal cele popoldneve na mehki trati, med grmi, med marjeticami in vijolicami. Hodil je na lov — imel je puško, ki mu jo je naredil oče iz bezga — zasledoval je dolgonoge kobilice in jih streljal, da je bilo veselje. Ko se je pa naveličal lova, je sédel k grmu. Tam je imel kopo, kjer je žgal oglje. Lepo se je dvigal modrikast dim iz luknjic, ki jih je naredil kakor kak izkušen ogljar ob straneh svoje drage kope. V usta si je vtaknil pipo, ki jo je izdelal iz reclja debele zeljnate glave, in vlekel je in vlekel — a iz njegovih ust ni bilo dima, ker v Nandetovi pipi ni bila tobaka.

In Nande se je vlegel na trato in gledal v nebo. Meglice so plavale tam, in nad njimi je bilo vse modro, tako jasnomodro! In meglice so hitele

k goram, k belim goram, pokritim z večnim snegom, in tam gori rastejo planinke, in tam gori rastejo mežikeljni, in vse je tako lepo tam gori na belih, z večnim snegom pokritih gorah . . . In Nande je sanjal, sanjal o meglicah, o planinkah, o belih gorah, in iz njegove kope se je dvigal lahno modrikasti dim in se razgubljal med vejami tihe vrbe . . .

Kakšen dečak bi bil Nande s svojim mehkim, sanjaviim srcem, da ni bilo Peregrinovega Lojzeta in Slavčevega Toneta! — A on je jel padati vedno globlje v slabo tovarišijo, ki ga je držala s trdimi pestmi, in se še tega ni zavedel! Le še poredkoma je hodil v svoje kraljestvo, kopa je že davno ugasnila in razpadla, kobilic je bilo vedno več tam, a on ni zapazil tega — on, kralj tihe, radosti polne jame! —

Sedem dni je odbežalo, odkar je vlekla dreto mala, bela muca na postaji. Bilo je jasno jutro, kakršnih je dosti pod belimi, z večnim snegom pokritimi gorami. Čez vso dolino so se razlili solnčni žarki, in tam v ozadju sta goreli v čistem solnčnem blesku sivi glavi velikanov Prisanka in Razora . . . Med tihi mir so doneli le glasovi jasnih zvončkov ovac-vodnic, ki so se pasle po sočnih rebrih . . .

Nande in Lojze sta se sešla tisto jutro sredi vasi. Po kratkem pomenku sta sklenila, da gresta spet enkrat po dolgem času v jamo kraj postaje. In šla sta in gledala podrto, zgorelo kopo. Nande je pa razbrskal glino in jel pobirati oglje, ki je bilo pa že jako slabo. V tem opraviu ga je zmotil Lojze, ki je začudeno zaklical:

„Glej jo no! Mačka!“

Nande je pogledal tja, kamor je kazal Lojze, in zagledal je belo, majhno muco, ki se je solnčila v prijetnih žarkih.

„To je naša.“

„Vaša?“ se je začudil Lojze in začel klicati: „Muca, muca!“ . . . a muca se ni zmenila za prijazne besede; kajti nji je bilo vse boljše v zlatem solncu, ki jo je gredo tako ljubo.

A Lojze je pobral kamen s tal. „Le čakaj! Bom videl, če me boš sedaj slišala, ti mačka, ti grda!“ — Zavihtel je roko — debel kamen je sfrčal iz nje in letel proti muci . . . Kratek hip — in muca je zamijavkala tam gori.

„Ahá, sedaj me pa sliši — in kmalu me bo še bolj!“ Pa pobere drugi kamen in ga vrže proti muci . . . In ta je zamijavkala še glasneje in se začela opotekaje premikati.

Nande je gledal vse to z mirnim srcem. Naposled se ga je polastilo nekaj, a sam ni vedel, kaj. Obšlo ga je neko divje veselje, da bi še on poizkusil svojo roko. Pobral je kamen in ga vrgel z vso močjo proti muci, da je zamijavkala tako milo, da bi bila omečila kamen, in se je zgrudila na tla . . . Nande je povetil roko in gledal prestrašeno na ono mesto, kjer je ležala muca tiho, nepremično, in globoko v duši ga je nekaj zapeklo, da bi bil kričal na glas . . .

„Hoho, kaj bo pa to?“ — Lojze se je zasmel na glas, toda utihnil je takoj; kajti nekdo mu je pripeljal zaušnico, da mu je zašumelo v glavi vse . . . Zagledal je za sabo gospoda kontrolorja in vedel je takoj, da ne

bo dobro, če ostane v jami. Kakor blisk je šinil mimo Nandeta in izginil med grmovjem . . .

Nande je pa ostal sam z gospodom kontrolorjem v jami. Ta ga je prijel z obema rokama za ušesa in vlekel, tako vlekel, kot bi jih bil hotel odtrgati. Gospod kontrolor je bil sicer dober mož; toda kar je videl na lastne oči v jami, to ga je razvnelo, razburilo tako, da ni maral vedeti o usmiljenju. Vednobolj je vlekel Nandeta in vpil brez sape:

„Ti malopridnež, ali se ti ne smili uboga žival? . . . Ti lopov! . . . Ubil si nedolžno mačko, ki ti ni storila nič žalega. Ti si jo ubil, ti . . . in tvoj ničvredni tovariš . . . Le čakaj, čakaj — pokazal ti bom, kako prijetno je to, le čakaj!“

Gospod kontrolor se je razvneval čimdalje bolj; izpustil je Nandetova ušesa in se lotil njegove glave. Pa je priletela njegova razsrijena desnica na desno, pa na levo, pa kamorsižebodi.

Naenkrat je pa vstala v Nandetu misel, svetla misel: do sém te je pripeljala slaba tovarišija, pred katero so te svarili v šoli, doma zama! — Vstala je pod težkimi udarci gospoda kontrolorja, in Nande se je zavedel . . . Zbudilo se je zopet mehko srce, ki je zaspalo v Lojzetovi družbi, in Nande je spoznal, kaj je storil. Ustrašil se je tega spoznanja in se stresel . . . Ali je bilo mogoče, da je mogel kaj takega storiti? Ali je bilo mogoče? . . . Nande je zajokal — zajokal ne pod udarci gospoda kontrolorja, ampak pod težo bridkega spoznanja in težke vesti.

Gospodu kontrolorju se je zdelo naposled zadosti; zasmilil se mu je deček, ki je tako voljno prenašal zaslužen kaznen. Popravljal si je klobuk, pobral palico, ki mu je bila padla na tla, in govoril Nandetu:

„Ali vidiš zdaj, kaj je morala prestati uboga mačka? Glej, tam gori leži mrtva in vidva sta jo pobila . . . Videl sem vse od daleč in žal — prepozno sem prihitel sem. A naj dobim onega paglavca, gorje mu! Kajti on je še bolj kriv kakor ti. Vse sem videl! — Ali boš storil še kdaj kaj takega?“

Nande je še vedno jokal in jeknil komaj slišno: „Ne . . .“

„Upam, da ne. — Prejel si del zaslužene kazni, a drugi del te še čaka. Zdaj grem k tvojemu očetu in mu povem vse . . . Le čakaj!“

Gospod kontrolor je odšel hitro iz jame, a premislil se je: ni šel k Nandetovemu očetu, kakor je rekel. Bil je prepričan, da je ozdravil dečka, o katerem je vedel, da je bil nekdanji priden, a da ga je zapeljala slaba družba. Prejel je kaznen, ki je ne bo pozabil . . . in čemu treba še druge? —

In gospod kontrolor je odšel po cesti, ki pelje od postaje v vas . . .

II.

Nande se je zavedel globočine, v katero je padel po slabi tovarišiji. In ko se je zavedel te globočine, je začutil tudi one trdne vezi, ki so ga sklepale s slabo družbo — in v srcu mu je bilo tako grenko in žalostno, da so mu še vedno tekale solze po licih, ko ga je že davno zapustil gospod kontrolor . . . Sedel je na trato kraj grma, kjer je včasih ležal, medtem ko se je dvigal modrikasti dim iz njegove kope.

Z roko si je podprl glavo, na licih so mu drhtele solze, a on jih ni otrl. . . . In ko je tako sedel, so prišli k njemu spomini davnih dni, šepetali so mu tako mehko, tako prijazno, da jih ni mogel odsloviti. Poslušal jih je z vso dušo, in zazdelo mu je, da se mehčajo tiste vezi, ki so ga držale v slabi tovarišiji, mehčajo se ob teh spominih, in duša mu postaja vedno prestejša. In videl je, kako hodi po jami s puško v roki, kako strelja kobilice, videl je modrikasti dim svoje kope, nad sabo bele meglice in nad temi jasno nebo. Vse to je videl in zahrepenel je po vsem tem — ali vmes so se prikazali znani obrazi s škodoželjnim posmehom . . . In Nande je spoznal med temi obrazi tudi Lojzetovo in Tonetovo obličje. Za temi obrazi se je pa prikazala ubita muca, gospod kontrolor, njegove roke in njegove razsrjene oči — in to je bila globočina, v katero je bil padel po slabi tovarišiji.

„Strani, strani!“ je zaklical Nande škodoželjno se smehljajočim obrazom tovarišev — in si so izginili . . . Prišle so zopet one lepe prve podobe in ga vabile nazaj — smehljale so se tako prijazno, tako vabljivo, da se jim je vdal Nande popolnoma. Čutil je, da se mehčajo one vezi vedno bolj . . . in naposled izginjajo. Le mrtva muca mu leži še pred lepimi podobami.

Nande je zaihtel nanovo . . . Ali je bilo treba tega? — Uboga muca, uboga muca! . . . In on jo je pomagal ubiti, on, ki ni mogel prej nikomur storiti kaj žalega . . . Nande je jokal in spoznaval v svojem srcu: slabi tovariši so vsega krivi. Pri tem spoznanju mu je postajalo vedno laže okrog srca . . . Naposled je vstal, obrisal si solze in šel proti mestu, kjer je ležala muca mrtva, krvava.

„Muca, muca!“ je klical z žalostnim glasom — a muca ga ni slišala, muca je bila ubita . . . Pa je šel nazaj, vzel velik kol, ki je ležal na tleh, in začel kopati grob za ubogo, ubito muco tam doli na koncu jame, kjer je cvetelo največ marjetic.

Ko je bil grob izkopan, je šel po muco in jo spustil vanj. Nato je zasul grob z zemljo, naredil veliko gomilo iz kamenja in šel nazaj na staro mesto in se zaglobil v misli. Njegov obraz je bil bled, njegove oči rdeče od joka; solnce je šlo višje, vedno višje, a Nande je še vedno sedel na trati kraj vrbovega grma . . .

Nandetova mati je že davno pripravila kosilo — a Nandeta od nikoder, oče je že davno pokosil, a Nandeta od nikoder! Materi se je zdelo čudno, kje hodi danes ta nesrečni otrok, saj kosila ni še nikdar zamudil . . . Bila je ura ena — Nandeta od nikoder, bila je ura dve — Nandeta spet od nikoder! — Kje je vendar? Zjutraj je bil odšel že navsezgodaj in bi bil moral vendar enkrat že priti domov . . .

Mati je stopila vun pred postajo in šla doli po trati, da bi malo pogledala okrog. Prišla je do jame in gledala po njej. Tedaj se ji je zazdelo, da leži tam doli za grmom nekaj črnega . . . Stopila je tja in res — tam je ležal Nande objokan, ležal je z zaprtimi očmi in — spal.

Mati se je začudila . . . Kaj se je vendar pripetilo nesrečnemu otroku, da spi tukaj bled in objokan? Sklonila se je nad njim in ga stresla nalahko: „He, Nande, pojdi kosit!“ — Prestrašen je odprl Nande oči in prestrašeno gledal vanjo.

„Kaj se ti je pa zgodilo?“ je vprašala mati.

Nande je vstal in šel z njo. Po poti pa ji je povedal vse — saj čemu bi zakrival? Naj ga kaznujejo še tako, zaslužil je in pretrpel bo voljno. Ima tudi trden sklep, da se poboljša, odpove slabi tovarišiji, ki ga je zavedla tako daleč.

Mati je poslušala in naposled rekla: „Vidiš zdaj, kam je vse prišlo? — Nande, kolikokrat sem te prosila: Ne družì se z onimi malopridneži! A ti me nisi poslušal, ti si se še vedno družil. — Zdaj vidiš, kam so te dovedli tvoji prijatelji! . . . Ko bi bil poslušal moje besede, bi se ne bilo dogodilo nikdar kaj takega — a tako . . . Prav, prav je imel gospod kontrolor — še bolj naj bi te bil!“

S povešeno glavo je poslušal Nande materine besede, in tudi v njem je bilo jasno, da bi se ne bilo to dogodilo, da je poslušal mater. Solze so mu zopet silile v oči, ko jo je prosil:

„Mama, odpustite mi — saj nikoli ne bom več tak in še pogledal ne bom Lojzeta in Toneta.“

Materi je bilo mehko okrog srca; prepričana je bila, da bo držal Nande svojo besedo, in obšlo jo je veselje ob mislih na tistega starega Nandeta. Zato mu je odpustila vse in tudi očetu ni povedala ničesar — saj je Nande pretrpel dosti za svoj prestop, vrnil se je od slabih tovarišev, kamor se nikdar več ne bo vrnil. — Hvala Bogu, da je prišlo vse tako zaradi muce, vse samo zaradi muce! . . . In pa da ni prišlo prepozno . . .

* * *

Kralj Nande je spet ležal v svojem kraljestvu — v jami pri vrbovem grmu. Modrikast dim se je zopet dvigal iz kope in plaval proti nebu. Tam so se gibale bele meglice, nad njimi je bilo modro, tako modro in jasno. Meglice so hitele proti belim, z večnim snegom pokritim goram, in te gore so bile tako lepe, tako čarobne! Bele planinke rastejo na njih, dehteči mežikeljni rastejo na njih — na belih, z večnim snegom pokritih gorah . . . zvončki ovac-vodnic zvončkljajo s srebrnim glasom tam, veseli pastirji pojejo tam — vse je tako veselo, tako čarobno na belih, z večnim snegom pokritih gorah . . .

In Nande je sanjal o meglicah, o belih gorah, kakor predavnimi dnevi — in čutil srečo, čutil mir v svojem srcu. Še mar mu ni, če kje zakovika glas Peregrinovega Lojzeta ali Slavčevega Toneta. Srečen je v svojem kraljestvu, v svoji jami.

C. Slavin.

Šopek pomladanjčic.

Ob Adriji.

Ob Adriji sinji sem stal
In gledal v brezkončno daljavo,
Priplaval do mene je val
In pravil povest mi sanjavo:

„Pod solncem tam, onkraj morjá,
Cvetoča se širi dežela,
Tam mlada je sreča doma,
Tam vesna je mlada zacvela.

Po travnikih tamkaj cvetó
Vse dneve pomladne cvetice,
V gojzdičih zelenih pojó
Vesele si pesmice ptice.

Oblak hudourni nikdar
Tam zlatega solnca ne skrije,
Tam burja in sever nikdar
Čez snežne planjave ne brije.“

In dalje še pravil je val
O čaru neznane dežele,
Pa skočil s peščenih je tal,
Med bratce odplul je vesele ...

Ej, meniš-li, valček morjá,
V daljavo da žalosten gledam?
Ej, meniš-li, glasek vodá,
Da tvojim verjamem besedam?

I v naših, glej, vrlih cvetó
Spomladi prekrasne cvetice,
I v naših, čuj, gajih pojó
Vesele si pesmice ptice!

Naj solnce zakrije oblak.
Saj potlej še lepše posije,
Naj zima zagrne nas v mrak,
Saj vesna iznova prikljuje!

Blagoje.

Pridi! ...

Pridi, pridi, vesna zlata,
In objemi hrib in plan,
Moja duša koprni že,
Da te vidi, pomladanji dan.

Zopet sreča, zopet radost
Bo polnila mi srcé,
Ko naslajal ob razkošju
Pomladanjega se bodem dné.

Zopet bodem cvetke trgal,
Vence pisane bom vil,
Iz srebrne kupe sreče
Bom veselje, radost srebal, pil ...

Pridi, pridi, vesna zorna,
Duša moja koprni,
Zopet vrata sreče zlate
Srcu hrepenečemu odpri! ...

Zvonimir.

Kmalu.

Jug čez polje veje,
Snežec se topi,
Kmalu zemljica odeje
Bele se znebí.

Kmalu novo cvetje
Klilo bo iz tal,
Kmalu čul bom novo petje,
Kmalu čul piščal.

Kmalu srce bedno
Tuge se znebí,
Pridi, pridi, pomlad draga,
Z vencem lepih dni! ...

Zvonimir.

Ko vesna pride.

Ko zima bo odplavala,
In vesna bo zacvela,
Bo zopet pesmico veselo
Mi dušica zapela.

In sreča bo priplavala,
Objela srce moje,
In prašala bo dušo srečno,
Zakaj veselo poje ...

Saj vedno žalostinke le
Poprej je pela duša,
Bot zemlja dragih znancev koga
Ki krila črna ruša.

Aj, ti ne veš še, bratec moj,
Da pomlad rajskomila
Po mračnih dnevih podarila
Je meni nova krila?

Zvonimir.

Na izprehodu.

Tam ob potu bela breza
Bele vejice izteza
Proti nebu, kot prosila
Bi iz neba tolažila
Za nesrečno srce svoje.

Jaz pa mislim misli druge:
Ker še breza zimske tuge
Žale znake v vejah nosi,
Pa pomlad zdaj vdano prosi,
Da ozeleni ji ljubje . . .

Sokolov.

Veseli čas.

Zapeli veseli so ptički
Po drevju cvetočem v vrtéh;
Z zelenjem odeti so grički,
Po dolih odmeva spet smeh.

Živinica v hlevu že muka,
Ker rada na pašo bi šla,
Po njivi oralo zdihuje,
Morilna razjeda ga rja.

Ah, mi pa želimo si časov
Žarečih, dehtečih cvetic;
Po polju in griču odmeval
Veselja bo našega klic.

Taras Vaziljev.

Pa so prišle . . .

Pa so prišle ptičke
In so nam zapele,
In so ljubo vesno
Zopet k nam privele.

Pa so nam zapele
Pesem rajskomilo,
In so pozdravljale
Vesno, devo milo.

Vesna pa hitela
Tja je čez dobrave,
Rože so ob potu
Dihale pozdrave.

Ljud. Bergant.

Le šumite! . . .

Le šumite, temni lesi,
Le šumite o pomladi!
Z gorkim srcem poslušali
Bomo fantje mladi.

Le šumite, le budite
V prsih dneve nam vesele
In vzbudite gorske vile,
Da nam bodo pele,

Da nam bodo pele pesmi
O veselju in radosti,
Da izginili ne bodo
Dnevi nam mladosti . . .

Sokolov.

Na plan!

Hajdi z menoj,
Bratec ti moj,
Zime nič več se ne boj!
Glasno zapoj,
Vriskaj z menoj,
Zime nič več se ne boj!

Tam za goró,
Tam za goró,
Tam za zeleno goró
Slavčki pojo,
Rože cveto
Tam za zeleno goro.

Hajdi na plan,
Hajdi na plan,
Zunaj pomladnji je dan!
Cvetna ravan
Bode naš stan,
Dom naš zelena ravan!

Fr. Lovšin.

Velika noč.

Velika noč prispela k nam
Iz daljnih, sinjih je daljav;
In zemlja vsa in stvarstvo vse
Ji dihnilo je vroč pozdrav.

Iz daljnih prihiteli dalj
Vetrovi so gorkejši k nam;
Odeli so zeleni plašč
Dolinam, gričkom in goram.

In plavala Velika noč
Je nad ravninami lahnó,
In vzceve njej so rožice,
Zapele ptičke ji lepó.

In splavala Velika noč
Je tiho vernikom v srce:
Kjer vzcvela nova je pomlad,
Naj srca vsa se pomladé.

Slavko Slavič.

Velikonočna bajka.

Zvončki so sanjali
Sanje brezskrbne,
Pa jih vzbudila je
Velika noč.

„Kdo ne privošči nam
Sladkega spanja,
Kdo neusmiljen je
Vendar tako? ...“

— „Oj, vi zaspančki, vi!
Prav, da vas karam;
Niste li mislili
Name prav nič? ...“ —

„Božja Velika noč,
Zdrava nam, zdrava! ...“
Pa zacingljali so
Tih ji pozdrav ...

Čule trobentice
Tihe pozdrave,
Pa so vprašale se:
„Kaj pa je to? ...“

Zvončki, ti zlobneži,
So se smejali:
„Aj, kaj ne veste še —
Velika noč ...“

Pa so zapiskale
Glasne pozdrave:
„Zdrava nam, zdrava,
Velika noč!“

Potok jih slišal je,
Pa si je mislil:
Komu pač godejo
Tak lep pozdrav ...

Kdo mu je vendar dal
V bistro glavico,
Da se domislil je:
Velika noč ...

Urno se spustil je
S hriba nizdolu,
Veliki noči
Šumljal je pozdrav.

Zvončki zvonili so,
Jaglec piskali,
Virček poskakoval:
Velika noč ...

Márijan.

Sveti Jurij.

Sveti Jurij na konjiču čilem
Je prijahal v jutru na polje;
Sveti Jurij v plašču je zelenem
Razprostrl nad njivami roké.

Zavihrala je konjiču griva,
V lahnem vetru gaj je zašumel,
Vse poljane in gorice solnčne
S plaščem svojim je svetnik odel.

Kamor je udaril konj s kopitom,
Vzvele rožice so brž iz tal;
A jahaje mimo bornih kočic
Jim je blagoslov svetnik dajal.

Taras Vaziljev.

Čez vasico ...

Čez vasico belo
Bela megla plava,
Okrašena s prvim
Cvetjem je dobrava.

Dalje megla bela
Žalostno se vleče,
Kakor bi iskala
Po obzorju sreče.

Naj bi se v dobrovo
Pisano ozrla,
Tam bi se ji vrata
V srečico odprla! ...

Zvonimir.

Priplule so ptičke ...

Priplule so ptičke
Od južnih dobav.
Sladko so zapele
Pomladi pozdrav.

Priklili so zvončki
Na beli dan,
Pozdravili v zboru
Zeleno plan.

Potoček, prej vklenjen,
Je spet zašumljal,
Od radosti čiste
Je ves vztrepetal...

Ko zima uzrla
Je bujno pomlad,
V viharju zbežala
Je z naših livad.

Márijan.

Veter.

Skozi gozde lahen vetrec
Je zavel,
Vzbujati se gozd v življenje
Je začel.

In po polju širnem veter
Je pihljal,
Nežne je cvetice zvalil
Spet iz tal.

In na čelo vroče meni
Je pihljal;
Pa iz srca bridko žalost
Mi pregnal.

V. Žirov.

Ko pride pomlad.

Po gozdih in poljih,
Po hribih in dolih,
Po mestu in vasi
Veseli so glasi
Se spet oglasili.

V otožnih so logih
V veselih se krogih
Spet ptičice zbrale,
Z veseljem obdale
Otožno samoto.

Na trati pri vasi
Veseli so časi
Se spet oživili,
Ker vnovič priklili
Iz zemlje so cveti.

Srcé od radosti,
Življenja sladkosti,
Človeku trepeče,
Neznane mu sreče,
Kipi gor v višave.
Slavko Slavič.

Pomladnji pozdrav.

Izpod sivih skal
Virček prišumljal
Je na beli dan;
In zapel je ptič:
Aj, kako spomladi
Vsi pojemo radi!

Iz spočitih tal
Prvi cvet pognal
Zvonček beli je,
In zazvonil je
Čez zeleno plan:
Lep si, lep pomladnji dan!

Meni pa privrela
Pesmica vesela
Je iz srca tiste dni:
— Živela pomlad,
Polna lepih nad,
Tiznanilka lepših dni!...
Zvonimir.

Pomlad je prišla.

Pomlad nosi, pomlad trosi
Po dolinah cvetje,
Cvetje nosi, cvetje trosi
In po logih petje.
Trananína, trananá,
Spet pomlad je k nam prišla.

Slavček peva, drozd drobi
Svoje melodije,
Vsa narava oživi,
Kadar travnik zeleni.
Trananína, trananá,
Spet pomlad je k nam prišla.

Iz brloga medved gre,
Kosmatinec gode:
„Juh, juhe, juhe, juhe,
Proč so zdaj nezgode!“
Trananína, trananá,
Spet pomlad je k nam prišla.

Z bukve dol se polh reži,
Svoje brke suka,
Tiho se mu jež smeji,
Zunaj jazbec uka:
„Trananína, trananá,
Spet pomlad je k nam prišla!“
Fr. Lovšin.

Spet zazelenel je log ...

Spet zazelenel je log,
Svet je pisan kroginkrog;
Dajmo, veselimo se,
Pómladi navzijmo se.

Vija, vaja —
Veter maja
Po drevesih cvetje,
Vija, vaja
Živa radost
Nam razvnema petje.

Ko odzelenel bo log,
Takrat, bratci, urnih nog
Bomo se podvizali,
Lepih bajk nanizali
Na srebrno nitko ...
In črez zimo, dolgo zimo
Bomo jih poslušali,
In črez zimo, dolgo zimo
Z nitke sad okušali ...

Vija, vaja —
Vetrec maja
Na drevesih cvetje,
Vija, vaja
Živa radost
Naše je imetje.

Márijan.

Piščalke piskajo.

Fiju, fiju, fijuju!
Piskajo piščali,
Hajd na prosto brez strahu,
Fiju, fiju, fijuju!

Tútu, tútu, túturu!
Trobijo rogovi,
Mila vigred spet je tu,
Tútu, tútu, túturu.

Izza peči hajd na plan,
Na zeleno trato,
Dom naš rožna je ravan,
Drug naš solnce zlato!

Pa zapiskaj: fijuju!
Na obe piščali,
Starki — zimi brez strahu!
V rog zatrobi: túturu!

Fr. Lovšin.

Aj, kako so lepi ...

Ha, ha, ha ... pastirček
Se tam v travi smeje.
No, saj solnce toplo
Srčece mu greje.

Čiv, čiv, čiv ... na veji
Drobni vrabec čivka;
Mu-mu-mu ... na paši
Muka mlada sivka.

Cicifuj ... sinica
V temnem logu peva,
„Kuku“ kukavice
Z gore dol odmeva.

In veselo kroži
Orel bistrooki
Od goré do gôre
Pod neba oboki.

Pesmica vesela
Se glasi po vasi:
„Aj, kako so lepi
Pomladanji časi! ...“

Zvonimir.

Bajka o pomladnem jutru.

V tiho noč je Bog poslal
Angela nebeškega,
Keruba najlepšega. —

Mlade zore
Zlati svit
Onkraj gore
Sniva skrit.

Dol z nebes priplava
Angel mili
Skoz svetovje širno
Na zemljico mirno
S čarobnimi krili.

Nad poljano plava
V snežnobelem oblačili,
Z zlato krono na laseh
Pa z ljubeznijo v očeh.

Na poljane. na planine,
Na dobrave, na doline
Siplje rožice z desnico,
Siplje bisere z levico. —

Pa se zora vzdrami
Za gorami.
Čez vrhove
Se povzpne
In zazre
Rajske te darove.
Po dolinah
In planinah,
Po dobravah
In planjavah
Cvetke klijejo,
Biseri na cvetih
Rosni sijajo.

Izza gore
Solnce vstane
In posije na poljane.
Oj, kako se biseri
Sred dobrav
Lesketajo v solncu!
Oj, kako cvetice
Klanjajo glavice
Solncu mlademu v pozdrav!
Blagoje.

Na polju.

Toplo solnce pomladanje
Na poljano sije;
Na poljani oživeli
Cvet pri cvetu klije.

Tiha polja in ravnice
Pas zelen odeva,
A v višavi rajskomilo
Ptičic zbor prepeva.

Na poljani oživeli
Tiha radost klije,
Srce radosti prevzeto
V slednjih prsih.

Taras Vaziljev.

V gozdu.

Ko me izvabiš v tihi raj,
Kjer list šušti in cvet dehti,
Tokrat srcé mi prekipi:
„Pozdravljen gozd pomladnji mi!“

V vrhove tvoje, tihi gozd,
Okó presrečno mi strmí;
Saj prej le beli snežni prt
Duhá je mučil in oči.

In beli sneg — mrtvaški prt
Pred mano prej je bil prostrt,
A zanj temná zelén, o gozd,
Budi mi up v pomladnji vrt.

Ko me izvabiš v tihi raj,
Kjer list šušti in cvet dehti,
Iz srca spev mi prikípi:
„Pozdravljen gozd pomladnji mi!“

Tokrat mi srce v sen sladak
Zaziblje se in šum vrhov
Vrši skrivnostno nad menoj, —
Skrivnostno kot šepet duhov.

Spet krila svoja je prostrl
Nad zemljo moj pomladnji dan,
In zemlji vsej, na licih vsem
Mladosti plamen spet je vžgan!“

Andr. Rapè.

Pomladnji dih.

Aj, aj, aj
Zlati maj
Spe čez plan . . .

Žarno solnčece
Skozi okence
Gleda mi v obraz,
Kuka mi v oko,
Da bi zvedelo,
Kdo sem jaz.

Solnce . . . ej,
V srce glej:
Vesna vlada v njem — —
Čvrst fantič
Živ kot ptič —
To jaz sem.

Sokolov.

Na vrtu.

Draga mama
Pa zdaj sama
V sobici sedi:
Bratci in sestrice
So na vrtu vsi.

In še nekdo
Zdaj na vrtu
Poleg njih sedi
Radostnih oči:
Vesna zlatolaska —
Ta nebeška hči.

Zvonimir.

Lenica.

Lenica — ta mala
Golobičica —
Pravtako zna peti
Kot spomladi ptičica.

Ali včasih, včasih
Se tako drži,
Kot bi ptičke kruhek
Pozobale ji.

Ali, če le vzklikneš:
„Hej, pomlad, pomlad!“
Pa ti spet zapoje,
Kakor mlad strnad ...

Zvonimir.

Prva kukavica.

Kuku, kuku!
Ali čujete,
Ali čujete?
Že spet sem tu!
Veselo zdaj
Vam pela bom,
Ko v gozdu tem
Živela bom ...

Pa vprašam kukavico,
Li bom še mnogo let
Jaz tlačil revni svet,
Jo vprašam drobno ptico. —

A ona obmolči,
Z drevesa odleti,
Ne reče nič
Samotni ptič,
A misli si:
Pripravljen bodi, oj fantič!

S. C.

Cvetici.

Pozdravljena, cvetica draga,
Ki vzknila si iz zemlje spet!
Saj dolgo, dolgo si čakala,
Kdaj se raztaja sneg in led.

Topleje solnce zopet sije,
In vedno jasno je nebo;
Budi narava se v življenje,
Po gozdih ptički spet pojó.

Vesela stvar sedaj je vsaka,
Ko klije rajska ji pomlad;
Cvetica, bodi zdaj vesela —
Pomlad ti sije le enkrat!

Rajko Rajev.

Starček in pomlad.

Po gorah je skopnel sneg,
Zelení že dol in breg;
Jasnih visočin vrhovi
Zelené v pomladi novi.

Kdaj, o kdaj pa raz glavó
Meni sneg izkôpnel bo? —
„Ko gomilo pomlad mila
S cvetjem bo ti okrasila ...“

Taras Vaziljev.

V srcu pa mojem je zima ledena ...

Gozdiči otožni so zazeleneli,
V življenje vzbudila jih spet je pomlad
Po drevju so ptički veseli zapeli,
Kako veselil bi se ž njimi jaz rad.

A v srčecu mojem je zima ledena,
Vesolja in rajske pomladi tu ni.
Oj pridi, oj pridi, pomlad zaželjena,
Osladi življenje mladostnih mi dni!

Taras Vaziljev.

Pomladnji spomini.

Ko mi pomladanski žarki
V sobi poigravajo,
Takrat v daljne srečne čase
Mi spomini plavajo.

Zdi se mi, da mamica se
Spet mi nasmihavajo
In da se v domači hiši
Z mano poigravajo.

Ko v cvetočem grmu ptički
Ljubko žvrgolevajo,
Oj, globoko v duši moji
Glasi ti odmevajo.

Ali niso to glasovi,
Ki so me uspavali,
Ko še krog zibelke moje
So krilatci plavali?

Glasi tisti! Enkrat čuti
Še jih srce hrepení,
Enkrat, enkrat le še pesmi
Čuti mamične želi.

Fr.

Smrtnobledo moje
Je upalo lice,
Kot nebó jesensko
Točim jaz solzice.

Jaz ginevam, toda —
Kdo se zame zmeni?
Tak spomladi joka
V solncu mož sneženi.

Fr.

Tožba.

Vesna smehljajoča
Se je povrnila,
Radost in veselje
Kroginkrog razlila,

Zame pa veselja
Lepa vesna nima,
Jaz umiram, kakor
Zdaj umira zima.

Moja pomlad.

Ko jeseni rože
Zvenejo v naravi,
Snežna jim odeja
Grob mehák napravi.

Drugo leto nove
Káli poženejo,
Radostno v pomladnjem
Solncu spet cvetejo.

V meni le bolesti
Nikdar ne zaspijo,
Z novim dnevom v srcu
Nove se zbudijo . . .

Slavko Slavič.

Jesén v pomladi.

„Zdravstvuj, pomlad!“ Čuj sred livad
Pozdrav hvaležnih mladih src!
„Zdravstvuj nam, polna nad, naslad,
Družica nežnih mladih src!“

In spev kipi, in smeh zveni,
Z nedolžnih lic srebrni smeh.
Nad logom solnčni trak blesti,
In cveti vonjajo v vrtéh.

Skoz gaj in gozd šušti radósti,
V njem spi pokoj, v njem diha hlad,
In v pesmih brez besed sladkost
Vanj pevcev lije zbor krilat.

„Pomlad, zdravstvuj!“ Pozdrav ta čuj,
Utrinja se v planinski svet —
A duhu mojemu je tuj,
Kot tuj mu spev je, vonj in cvet . . .

I vanj pomlad s cvetočih trat
Poljub iskren je dáhnila,
Vendàr je prazen kot takrat,
Ko vanj jesen je dáhnila . . .

Savo Zagorski.

Kadar slanica strupena . . .

Kadar slanica strupena
Na vrtove dahne,
Mlada, komaj zcvcela roža
Žalostna usahne.

A ko sape pomladanske
Topli dih priveje,
Cvetje novo se v gredicah
Iz zemlje prismeje.

Le, ko mlado, mirno srce
Dih strasti vznemirí,
Mrzle roke nad človekom
Bridka smrt razširi . . .

Cvetoš.

Lilija.

V gredici cvetela
Je lilija bela,
Cvetela je rajskolepo.
Še solnčece milo
Se je veselilo,
Ko gledalo cvetko je to.

Lepó je dehtela
In z vonjem objela
Ves pisani, širni je vrt.
Metuljci, čebele
Vse k nji so hitele,
Nje sladko so srkale strd.

Pred mrazom meglice
Kot nežne tančice
Odele so glavico jej;
V vročini nadležni
Pa vetreci nežni
So hlad ji pahljávali z vej.

Po noči zibala
Je lunica zala
To rožico belih peres;
A zvezdice male
So se ji smehljale
Z oboka visokih nebes.

Oblak izpod neba,
Če bilo je treba,
Rosil je cvetici dežka;
Tako je cvetela
Ta lilija bela
In rajsko je srečna bilà.

Ah, zvedel pa mrazek
Za njen je obrazek,
Ko v megli nekoč ni bil skrit.
Privel je v gredico,
Poljubil cvetico,
Ko jutraj se zôril je svit.

Ah, lilija bela
Lepo je cvetela,
Nje cvet je bil rajskokrasán;
A takrat sred vrta
Slonela je strta, —
Ves žar je bil solnčni zaman.

Pa saj ni gredica,
In ni to cvetlica,
Ni lilija vrtna bilá;
Gredica srcé je,
V njem čistost se smeje,
Če mraz je strasti ne končá.

Mirko.

Bolnikova pomlad.

I.

In spet je prišla k nam pomlad,
Prinesla srcu novih nad,
Privedla v gaje pevcev roj,
Privedla zemlji solnčni soj.

Vse srečo diha, radost, vse —
Kaj tebi, srce moje, je;
Čemu le ti si žalostno,
Kaj solzo vabiš mi v oko?

Aj, umem žalost trpko to,
Aj, umem solzno to oko:
Bolniku cvetje ne cveti,
Se ptičev spev mu ne glasi . . .

II.

„Kukaj, ptica kukavica,
Dolgo, glasno kukaj mi,
Kukaj mnogo mi denarja,
Kukaj mi še mnogo dni!“ —

Kukavica me podraži:
„Kaj boš revež borni ti!
Saj v mošnjčku imaš kačo,
V prsih tvojih smrt sedi.“

III.

Poje, poje drobni slavec,
Pesem v tiho noč drobi,
Pesem peva o radosti,
O veselju prešlih dni.

Duša moja glase nežne
Željno, željno diha v se,
Saj ob njih vsaj za trenutek
Zabi trpko bol srce.

Generoz Maver.

Še meni!

Zunaj zacvela je pomlad vesela,
In zapihljali so mili vetrovi;
Vse oživelu je v božji naravi,
Polni veselja so zopet gozdovi.

Sobica mračna obdaja le mene,
Vanjo mi solnčeca žar ne posije;
Pošlji, Bog Oče, spet ljubomizdravje
Pomlad vesela še meni naj vzklije!

Taras Vaziljev.

Na bolniški postelji.

Jasen dan tam zunaj sije,
Krasen pomladanski dan;
Gôrek veterček spet dije
Čez gorice in ravan.

Vse v življenje spet se vzbuja,
Vsak ima vesel obraz:
Sôlze točim, venem, venem
Kot jesenska bilka jaz.

Slavko Slavič.

Babici.

Povejte mi, babica, vendar,
Zakaj se solzi vam oko,
Ko zrete nas deco veselo,
Ko slišite petje glasno.

Saj vedno vas radi imamo,
Ubogamo radi vas vsi,
In vendar, ko mi smo veseli,
Zakaj se oko vam solzi?

Zakaj pač nagubano lice
Zakrivate v suho si dlan,
Zakaj ne igrate se z nami,
Ko sije pomladnji nam dan?

Zakaj se ozira otožno
Vam k cerkvi beli oko,
In tja na zelene gomile
Upira se dolgo, rosnó?

Fr.

Venčki.

Po tratah vence vili
So dečki iz vasi,
Pri cvetkah veselili
Se svojih mladih dni.

Ob oknu trhle koče
Sedel je starček vel,
Po dečkih se oziral,
Govoril jim in del:

„Ko na mrtvaškem odru
Bom smrtno spanje spal,
Takrat — kaj ne? — bo venček
Še meni vsak podal.

Med lučkami bom spaval
S cveticami odet,
A duši spet odpiral
Se cvet bo vaših let“ . . .

Gradiški.

Še sedaj...

Kako je neki bilo
Pri srcu mi takrat,
Ko zlato, zorno vesno
Sem videl prvokrat? ...

Ne vem, kako je bilo,
Pa menim, da takó:
Od vesne se ločiti
Ni moglo mi oko.

A še sedaj, ko gledam
Na vrtu mladi cvet,
Ločiti se ne morem
Od njega ves zavzet...

Zvonimir.

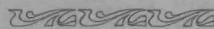
Ko imel bi...

Ko imel bi citre zlate,
Bele strunice na njih,
Pa bi vam zabrenkal
Pesmic radostnih.

Ko imel bi cvet čaroven,
Srce polno zlatih nad,
Pa bi kar začaral
V zlato vas pomlad.

Ko imel bi srce srečno,
V srcu še mladost —
Aj, kako bi vriskal,
Kot na svatbi gost...

Sokolov.

„Jelite, mama, jutri greva k božjemu grobu..“

leluja!

Velikanoč je priplula z lahkimi perutnicami in vsa posuta z zlatimi cveticami. In vstavila se je Velikanoč nad temnimi gozdovi — in temni gozdovi so se vzbudili in zazeleneli ter zašumeli visoko pesem Velikinoči. In po poljani je šla Velikanoč — in poljana je zazelenela in zacvetele so pisane rožice vsepovsod ter kljanjale svoje nežne glavice v iskren pozdrav Velikinoči. Pa dospela je Velikanoč v tihe vasi — in po tratah so zazvončkali snežnobeli zvončki nad mehko in sveže zeleno travico ter pozdravljali Velikonoč. Tam po obronkih na tratah pa so se zasmehljale plave vijolice in dehteale nasproti Velikinoči.

Po zelenečih drevesih so prepevali krilatci mogočno himno v pozdrav Velikinoči. Pa so se malko polovili po vejicah razposajeni krilatci ter venomer prepevali in prepevali. Bili so ptički razposajeni in veseli, kakor je bila razposajena in vesela vaška deca, ki se je lovila po mehkih tratah in je hitela za nežnimi zvončki in plavimi vijolicami.

Visoko gori pa se je smehljalo modro nebo, modro in čisto, kot je modro in čisto oko enoletnega deteta. In nebeško solnce je pošiljalo svoje oživljajoče žarke dol na vzbujajočo se naravo. Vse je bilo veselo, vse je bilo oživljeno...

Aleluja je plavala po vsem neizmernem svetovnem prostoru...

In v vse hiše je priplavala Velikanoč in prinesla s seboj blaženo radost. Vzradošeni so jo ljudje pozdravljali in se je iz srca veselili. Tudi k Andrejevem je priplavala Velikanoč in z veseljem so jo vsi pozdravljali. Le Andrejev Joško je ni tako veselo pozdravil kakor druga leta — Joško je bil namreč bolan. In Velika noč je v deželi — ali Joško je bolan! In Jošku je bilo hudo pri srcu! V sobi je moral ležati — tam zunaj pa je plula Velikanoč. In v sobo mu je prihajal radostni klic vaških razposajenčkov, ki so se lovili po zelenih tratah in trgali nove rožice. Pa ptičice so veselo prepevale po zelenih drevesih — ali Joško ni mogel vunkaj v prosto naravo, ni mogel med vaške razposajenčke, da bi se lovil ž njimi po zelenih tratah in trgal zlate rožice.

Kako srčno je pričakoval Velikenoči, da bo šel v novi obleki k božjemu grobu in k vstajenju. Pa je prišla Velikanoč — ali Andrejevega Joška je pozdravila v postelji. Bridka usoda! Pred dnevi je še bos tekal s tovariši v šolo — Joško je namreč hodil v prvi razred — in se lovil ž njimi po zelenih tratah. Pa je prišlo kakor iz neba — nekega jutra je Joška grozno kuhalo in vstati ni mogel. In od tega dne je šlo vedno na slabše. Vsi so tako govorili, da se je Joško hudo prehladil, ker bosemu hoditi v zgodnji pomladi ni dobro.

Pa so upali Andrejevi starši, da Joško skoraj ozdravi — „že do Velikenoči“, tako so mu vedno rekali; in upal je Joško tudi sam. Ali ti zeleni upi nas kajkrat prebridko varajo! In varali so tudi Andrejeve.

* * *

Velikega tedna je že bil četrtek. Mamica so pripravljali za kolač; ali Andrejeva mamica letos niso bili nič veseli — neka temna megla jim je zakrivala obraz. Tudi ateju se ni nič prav ljubilo, dasi so mu mamica že dejali, naj pripravi barve za piruhe. In kako naj bi bila vesela in delala z veseljem atej in mamica, ko njih edinec leži tako bolan!

In Joško je še kdaj vprašal mamico: „Ali bo mogel že jutri k božjemu grobu in novo obleko bom oblekel,“ je dodejal.

In atej in mamica sta mu pritrdjevala in mu rekla, da bo jutri že zdrav. Ali pri tem se je ateju in mamici skrivoma ukradla solza iz oči, da je Joško videl ni.

In šli so tisti dan k božjemu grobu Dobenšekov Andrejček in Zupanov Janezek. Prišla sta klicat Joška — ali Joško ni mogel iz postelje. Pa mu je bilo tako hudo in vedno in vedno je vpraševal mamo:

„Jelite, mama, jutri bova pa šla k božjemu grobu, v soboto pa k procesiji?“

In mamica mu je vsakokrat pritrdila.

In prišel je veliki petek, ali Andrejev Joško je bil še slabši. Prav malo je govoril ves dan; kuhala ga je bolezen hudo, da je kajkrat med boleznijo govoril:

„Jelite, mama, jutri bova že šla k božjemu grobu, v soboto pa k procesiji?“

In tedaj mu ni več odgovarjala mamica; naslonila se je čez Joškovo posteljo in bridko zajokala. In zaiskrile so se tudi atejū solze v očeh... Oh, saj sta se tako bala za svojega Joška!...

In ta dan se mamici nič ni ljubilo pripravljati za Velikonoč, pa tudi atej ni mogel barvati piruhov...

* * *

Velika sobota — in popoldne vstajenje! Vsepovsod zavlada veselje in radost. Vse hiti popoldne v cerkev v praznični obleki, da se udeleži procesije. Katera procesija je pač lepša v letu kakor procesija o Velikinoči, ko vstane Gospod iz groba in gre vun na polje! Zvonovi slovesno zvonijo, topiči pokajo — ljudstvo pa gre s procesijo po oživljajočem se polju in z ljudstvom gre Gospod.

Vaščani so se torej že pripravljali, da grejo v cerkev k vstajenju. Vse po vasi je bilo tako praznično; pota pometena, hiše ometene, v hišah tudi vse praznično, tam sredi bele mize pa je v pisanem jerbasu blagoslovljeno velikonočno jagnje.

Ali pri Andrejevih je bilo ta dan vse v veliki žalosti — Joško ni bil nič boljši, marveč vedno slabši. Mamica je ravno toliko, da je pripravila za Velikonoč, in atej je pobarval samo par piruhov. Oba sta bila čezmerno žalostna, ker sta se tako bala, da bi ne umrl Joško. Joško pa je še vedno govoril v bolezni:

„Jelite, mama, jutri bova šla k božjemu grobu, v soboto pa k procesiji?“

In zazvonili so zvonovi in pokati so jeli topiči — procesija se je razvila ter šla vun na polje. Odmevala je po polju vesela velikonočna pesem

„Gospod je vstal iz groba,
Aleluja!“

Zbrano zvonjenje velikonočnih zvonov je mogočno plulo tudi v Andrejevo hišo — ali Andrejev Joško ni čul več zvonjenja velikonočnega. Ko je zapel veliki zvon v znamenje, da se je jela razvijati iz župne cerkve procesija, je umrl Andrejev Joško. Malo preje pa je vprašal atej, ko je Joško hotel v hudi bolezni iz postelje:

„Joško, kam hočeš?“

„Vem, kam,“ mu je odvrnil Joško.

In več ni izpregovoril Joško, le tako motno je jel gledati in v oko se mu je prikradla solza — solza ločitve s tega sveta...

In Joško je šel k procesiji nad svitle zvezdice, ko je po vsem neizmernem nebesnem prostoru plavala neminljiva himna:

Aleluja!

Jos. Dolinar.

Spomini na mater.

Spisal Vaclav Kosmak. Preložil Jožef Gruden.

Začenjam s spomini na tebe, v Bogu počivajoča mati, ti zvezda mojega življenja! S svojega neba glej dol name, blagoslovi moje delo, da bi bil tvoj otrok ne le po telesu, ampak tudi po srcu in duhu! Ponosen sem na te. Sin kraljice sem! Častit diadem sveti s čela moji materi. Mati, prosí zame, da boš lahko tudi ti ponosna name, kadar umrjem.

* * *

Kadarkoli se spomnim umrlih znancev, se mi strese srce. Na misel mi pridejo vice in pekel. Spomin na mater pa mi pada v dno srca kakor majevo solnce. Ni enkrat mi je ni pokazala domišljija v vical. Verujem, da je en Bog; verujem, da je mati v nebesih.

* * *

Nekoč je umrl v moji rojstni vasi star, tuj berač. Občina mu je dala krsto, in gospod župnik je obljubil pogreb. Mislili pa so ga v njegovih cunjah položiti v krsto. Ko je mati to zvedela, je poiskala v skrinji obleke, jo zašila ter nesla mrtvemu beraču. „Mati, zakaj pa mu bogati ne dajo — mi nimamo sami bogvekaj obleči!“ rečem jaz, — „Viš, dete, bogati dajejo bogatim — revnim pa reveži.“

* * *

Študiral sem v Iglavi. Ko sem prišel tja, nisem razumel skoro besedice nemški. Součenci so mi nagajali „böhmischer tralala“. Kako sem bil vesel, ko sem se lahko pomenil z njimi! Prišedši domov, sem mislil, bogvé kakšen modrec je prišel v Martinkovo. Mater sem pozdravljal zjutraj: „Guten Morgen, Mutter!“ Ako sem hotel kruha: „Brot, Mutter!“ itd. Izprva se mi je mati smejala; pozneje pak je pripomnila: „Ne govori mi več nemški! Saj veš da te ne umejem. Deček, ki se sramuje materinščine, se bo sramoval, ko doraste, tudi staršev in ljudi, iz katerih je izšel. Z menoj govori, kakor sem te naučila jaz. V nebеса pridem tudi z moravskim „Očenašem“! Nemščino si prihrani za šolo, ker se tam drugače učiti ne sme!“ In šla je iz sobe. — Jaz sem ostal kakor poparjen.

* * *

Ne vem, ali sem videl mater več nego desetkrat pri mizi sedečo ter obedujočo; kje in kdaj je jedla, ne vem. Tako neumorno je delala, da ni utegnila niti jesti. Da je bila prva po koncu, poslednja šla k počitku, se mi tedaj ni zdelo nič posebnega: mislil sem, da drugače biti ne more. Čez dan je nisem videl nikdar brez dela — le ob nedeljah nekaj časa po

obedu. Tedaj je brala staro nabožno knjigo, ali — ako je bilo poleti, sedela je na vrtu. Nekoč se nas je več zbralo, pa smo zapeli. Mati je veselo prisledla k nam. To je bila njena edina zabava.

Toliko dela, tako malo zabave, a pri tem tako vesel more biti le človek plemenitega, čistega srca.

Prišel je v našo vas blazen židovski berač. Bil je na pol nag, bos in in razoglav. Na rami je imel veliko vrečo cunj. Na vsaka vrata je pisal s kredo imena in številke. Otroci so skakali okrog njega ter mu nagajali. Ko je mati to opazila, je ukazala otrokom, naj mirujejo. Sosedov Tonček pa je vkljub temu zagnal pest blata v berača. Moja mati je skočila za njim ter ga kaznovala. Kmalu na to je prišla k nam soseda, huda kakor gad.

„Strina, kdo vam je dal pravico pretepati mojega Tončka?“

Mati jo je pogledala ter rekla: „Res, prenačila sem se —“

„To si mislim — in zato —“

„Potrpite, da vam še nekaj povem,“ je rekla mati; „kazni ni zaslužil vaš Tonček, — ampak vi sami! Boste videli, da bo ometaval kdaj še vas z blatom.“ „Kdo vé, kakšni pa bodo še vaši!“

„Nesreča za me, ako jih svet izpridi — ali jaz ne bom kriva.“

(Konec prih.)

Listje in cvetje.

Iz zaklada naših pregovorov.

46. Naklo se ne ustraši kladiva.

Jako zanimivo je opazovati kovača pri kovanju. Ako kuje drobne in tanke reči, se čudimo njegovi urnosti in spretnosti: ako pa obdeluje debelo železje, nam je posebno všeč njegova moč, s katero vihti težko kladivo in tako krepko udriha, da kar iskre prše na vse strani, da se zemlja stresa pod njim. Še mogočnejše udarja v tvornicah ono orjaško kladivo, katero goni sopar ali vodna moč, takozvani „norec“.

Ubogo naklo, si mislimo, ki mora prenašati take udarce in tolikrat! Nič se ne boje; ne bo se poškodovalo, ne bo se razbilo. Narejeno je iz trdne tvarine in dobro je utrjeno. O, naklo se ne ustraši kladiva!

Zdaj boste pa tudi lahko razumeli pomen tega pregovora. Daje nam dvojen jako znamenit in potreben nauk: a) „Tudi mi moramo biti kakor naklo!“ b) „Ne smemo biti kakor naklo!“

a) Na zemlji je treba mnogo trpeti. Noben človek ni brez križev in težav. Ker se torej ne moremo izogniti vsem bridkostim in stiskam, moramo biti močni in junaški — trdno naklo — da voljno in udano prenašamo slehrno neprijetnost, ki nam jo pošlje božja previdnost. Le vzdihovati in tarnati v nadlogah, ni možato; marveč kadar nas zadene kaj hudega, takoj odločno vzkliknimo: Naklo se ne ustraši kladiva! Ako se da neljuba reč še popraviti ali odstraniti, krepko zastavimo svoje moči in odstranimo nadlogo; ako se pa ne moremo ubraniti nesreče, jo junaško potrpite iz ljubezni do Boga.

Najhujše in najnadležnejše težave pa so dobremu kristjanu izkušnje, ki ga vabijo v nepoštenost in greh. Tem nasproti bodi pa vsak še posebno vselej in povsod trdno in nepremakljivo naklo, — neupogljiv plemenit značaj, ki ga ne more premočiti nikakršna podlost in nepoštenost.

b) Napačno bi pa bilo, ko bi se naloga zamenjala, ko bi bilo železo ali druge kovine, ki jih kuje kovač, tako trdo kot naklo. Kovaško delo bi bilo brezuspešno! Tako prazno in žalostno delo opravljajo vzgojitelji in učitelji pri onih trdovratnih, svojeglavih, brezčutnih in zanemarnjenih ljudeh, katerih se nič ne primejo lepi nauki, svarilni opomini in

dobri svet, kateri se ne zmenijo za božje milosti in pomočke, ki jih nudi sveta cerkev v blaženih srcih in v dosegu zveličanja. To nesrečno vrsto ljudi omenja katekizem pri 5. in 6. grehu zoper svetega Duha. („Do lepega opominjanja imeti otrpnelo srce; v nespokornosti trdovratno ostati.“) Bog ne daj, da bi kdaj bil kateri izmed „Vrčevih“ čitateljev tako neobčutno naklo!

Za zbirko lepih misli.

Nihče ne more služiti dvema gospodoma. Te Gospodove besede veljajo prav poseben o naših mislih. Naša duša namreč ne more hkrati temeljito misliti več misli. Ako se prav resno zatopi v eno misel, pa za nekaj časa pozabi na vse drugo. To lastnost naše duše znajo dobri ljudje izvrstno porabiti: napravljajo si bogato zalogo lepih in plemenitih misli, da slabe in podle ne najdejo več prostora. Misli torej vedno kaj dobrega in pametnega, pa te bodo pri miru pustile slabe in nespametne misli!

* * *

Zastonj. Sveti apostol Pavel je zapisal v listu do Korinčanov te-le tehtne besede: „Opominjamo vas, da zastonj ne prejimate milosti božje!“ Kako žalostno bi bilo, mladi čitatelj, ko bi se kdaj tudi tebi moral očitati tak zastonj. Glej, koliko milosti od prvih dni tvojega življenja — ali naj bi bilo vse zastonj. Pomisli: bela obleka krstne nedolžnosti, — kako žalostno, ko bi bila zastonj okrasila tvojo detinsko dušo! Toliko lepih naukov in opominov, kako strašno, ko bi ti kdaj peklo nasproti zaklicalo: zastonj! Skrbljivost tvoje dobre matere, trud tvojih učiteljev, svarilo dobrih prijateljev — zastonj! Sveti zakramenti, vse spovedi, sveta obhajila — zastonj! Jezusovo grenko trpljenje, njegova bridka smrt, njegova rešilna kri — zastonj! Vsa neizmerna ljubezen božjega Srca — zastonj!

Nove knjige in listi.

Alojzij Stroj. Kratka zgodovina katoliške cerkve za šole. Z 28 podobami. V Celovcu 1904. Natisnila in založila tiskarna družbe sv. Mohorja. Cena vezani knjigi 1 K 40 v. — Vrlo dobro sestavljena šolska knjiga, ki bo pa dobro došla tudi vsakemu odraslemu izobražencu, ki se zanima za cerkveno zgodovino sploh, posebej pa za zgodovino naše ožje domovine.

Kržič Anton. Zgodovina svete katoliške cerkve za srednje šole. V Celovcu 1904. Natisnila in založila tiskarna družbe sv. Mohorja. Cena vezani knjigi 1 K 80 v. — Ta cerkvenozgodovinska knjiga je osnovana še na širši podlagi in je namenjena srednjim šolam (in učiteljsčem); a bo v zvezi s poprejšnjo jako primerna in koristna olikanim čitateljem sploh.

Gorko priporočamo obe knjigi zlasti izobraževalnim in bralnim društvom, šolskim in drugim knjižnicam.

Urina zastavica v števil 3:

JEZUS KRISTUS.

Prav so rešili: Drešar Franc, Naglič Karol, Nastran Ciril in Valjavec Franc, učenci III. razreda, Mastnak Viktor, učenec V. razreda v Kamniku; Fatur Slavko, Likar Stanko, učenca na Rakeku; Marinko J. in Dicelj Ivan, gimn. v Novem mestu; Hočevar Milan, učenec IV. razreda v Celju; Borghi Minka, učenka na Zidanem mostu pri Loki; Stele Marija in Kenda Antonija, učenki V. razreda v Mekinjah; Trobej Pepca in Mimi, Vranjek Tinča, Jezernik Jerica, učenke v St. Lju pod Gradciem; Grašek Slavko, uč. II. razr. v Kamniku; Svetina Fr. in Ida, učenca v Pliberku; Gregorič Vera, učenka III. razr. na c. kr. vad. v Ljublj.; Beč J., Dornik Ivan, Novak Karol, učenki IV. razr. v Kamniku; Štritof Stanko, II. b v Ljubljani; Schweiger Frida, uč. II. razr. v Trzinu; Žargi Ivan, učenec III. razr. v Kamniku; Kralj Franca, učenka III. razr. v Rajhenburgu (vas Dovško); Vrežec Minka in Stanko, učenca v Ribnem pri Bledu; Žargi Mici, učenka VII. razreda pri č. uršulinkah v Mekinjah; Sovinšek Franca in Veršnik Ana, učenki v Novi Stitici pri Gornjem Gradu; Bernik Janez, Potočnik Martin, Tavčar Jakob in Jožef, Kokalj Janc, Habjan Ignacij, učenki pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko; Pohlin Maks, učenec IV. razreda v Kamniku.

Šaljivo vprašanje v števil 3:

Starost.

Pravsta odgovorila: Zdenka in Franc Vrečko v Celju.

Oboje so prav rešili: Bratina Franc, Janžekovič Janez, Klemenčič Anton, Ostrc Matija in Micka, učenci V. razreda pri Sv. Križu na Murskem polju; Kogovšek Jakob v Dravljah; Tavčar Mira, šolska voditeljica, Ambrožič Ivanka, Koman Dragica, Staniša Anica in Pepka, Gosneca Franca, Kralj Mici in Mimi, Bačar Mica, Lenarčič Mica, Mrvič Slavko, Radovičević Ivan, Umek Lojzek, Brudar Jožko, učenki v Podgradu pri Rudolfovcem; Scheligo Irma, nadučiteljeva hčerka pri Sv. Jedrti nad Laškim; Sunčič Ivana, Bartel Alojzija in Stanica Matilda, učenke V. razreda pri Svetem Križu na Murskem polju; Grušen Amalija, Pagon Franciška, Bajt Fanci, Podobnik Polka, Gabrovšek Mici in Finči, Kanduž Nežka in Pečirer Anica, učenke VI. razr. v Idriji; Ivanc Anica, Prelog Franca, Kranjc Irmica, Novak M., Santl Marija in Rozman Marija, učenke V. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju; Podboj Terezija, Vidmar M., Ožbalt Marija, Katern Ivanka, Martinčič Pepca, Kosce Anica, Novak Marija, Gröbner Marija, Zadnik Franciška, Godeša Franciška, Žitko Jožeta, učenke III. razr. v Planini; Pušenjak, učenka realke v Ljutomeru, in Pušenjak Stanko, učenec na Čevnu; Vizjak Stanko, učenec v Ljubčini; Blumer Marijanka in Kunšt Mici, učenki IV. razreda v St. Pavlu v Sav. dol.; Černe Lenka in Vilfan, samostanski gojenki v Smihelu p. Rudolfovcem; Chrobot Mirko, dijak (III. b) v Kranju; Polak Vida, Sušnik Katinka, Kamnar Mica, Čop Anica, Fock Mimi, Porenta Ivanka, Fock Ana, Šolar Jerica, Gradišnik Olga, Šmid Martinka, Jezovnik Slava, Vilman Marija, Kuralt Marija, Borri Mar., Domjanič Mira, Trante Minka, Rant Rezka, Prevc Matilda, učenke II. razreda meščanske šole v Škofji Loki; Albreht Ivan, dijak v Kranju; Budja Marija, Magdič M. in Znidaršič Marija, učenke V. razreda pri Sv. Križu na Murskem polju.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.